

مقایسه روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، باورهای غیرمنطقی، تعارض زناشویی و پایبندی مذهبی زنان و مردان متأهل

عباسعلی هراتیان^۱، مسعود جان‌بزرگی^۲ و مژگان آگاه هریس^۳، نی‌ساری مطلق^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۹/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۰/۱۷

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، مقایسه روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، باورهای غیرمنطقی، تعارض زناشویی و پایبندی مذهبی در بین زنان و مردان متأهل است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زوجین استان سمنان بود که تعداد نمونه ۳۹۱ زوج پژوهش از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای از بین آنها انتخاب شد. شرکت‌کنندگان در این پژوهش همراه با ارائه برخی مشخصات جمعیت‌شناختی به پرسش‌نامه‌های روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه (YSQ-SF)، باورهای غیرمنطقی (IBT)، تعارض زناشویی (MCQ-R) و پایبندی مذهبی (JRAQ) پاسخ دادند. داده‌های به دست آمده از طریق روش‌های آمار توصیفی و استنباطی، تجزیه و تحلیل شد و برای مقایسه متغیر از تحلیل واریانس چند متغیره استفاده شد. نتایج نشان داد که تفاوت معناداری بین نمرات باورهای غیرمنطقی، تعارض زناشویی و پایبندی مذهبی زنان و مردان وجود دارد، اما این تفاوت در مورد متغیر روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، معنادار نشد. در واقع ازدواج، انتخاب روان‌بنه همسان یا همسان‌ساز روان‌بنه‌ها است، در حالی که این پدیده درباره باورهای غیرمنطقی، تعارض زناشویی و پایبندی مذهبی، صادق نیست.

واژگان کلیدی: طرح‌واره، روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، باورهای غیرمنطقی، تعارض زناشویی، پایبندی مذهبی، دین‌داری.

۱. دانشجوی دوره دکتری روانشناسی عمومی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: a.haratiyan@gmail.com

۲. استاد روانشناسی بالینی، هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم، ایران.

۳. استادیار روانشناسی سلامت، دانشگاه پیام‌نور مرکز گرمسار، گرمسار، ایران.

Email: Agah.mojgan@yahoo.com

۴. کارشناسی روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران.

Email: sarimotlagh@gmail.com

۱. مقدمه

روان انسان برای درک یکپارچه تجربه‌های زندگی، نیاز ضروری به یک اصل سازمان بخش کلی دارد که از آن با عنوان نیاز به «هماهنگی شناختی»^۱ یاد می‌شود. هماهنگی شناختی یعنی، حفظ دیدگاهی با ثبات درباره خود، دیگران و محیط؛ حتی اگر این دیدگاه نادرست یا تحریف شده باشد. در بافتار روان‌شناسی و روان‌درمانی از این اصل سازمان بخش با عنوان روان‌بنه^۲ یاد می‌شود. در حوزه رشد شناختی، روان‌بنه را به صورت قالبی در نظر می‌گیرند که بر اساس واقعیت یا تجربه شکل می‌گیرد تا به افراد کمک کند تجربه‌های خود را تبیین کنند. (یانگ^۳، گلووسکو^۴، و ویشار^۵، ۱۳۹۱) به باور یانگ (۱۹۹۰) روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه^۶، الگوهای هیجانی و شناختی خودآسیب‌رسان و ساختارهای شناختی عمیقی شامل باورهایی درباره خود، دیگران و محیط است که از ارضا نشدن نیازهای اولیه به ویژه نیازهای هیجانی در دوره کودکی سرچشمه می‌گیرند. روان‌بنه‌ها همیشه باعث ایجاد سوگیری در تفسیر انسان از وقایع می‌شوند و این سوگیری‌ها به صورت سوء تفاهم، نگرش‌های تحریف شده فرض‌های نادرست و هدف‌ها و انتظارات غیرواقعی بینانه تجلی می‌یابند (یانگ، گلووسکو، و ویشار، ۱۳۹۱). خاصیت تکراری بودن روان‌بنه‌ها سبب می‌شود فرد نسبت به آنها آگاهانه عمل نکند و خاصیت اولیه بودن آنها باعث می‌شود که خود تقویت‌گر باشند و این خود تقویت‌گری به آنها قدرت و ثبات می‌دهد و با توجه به اینکه عنصر آگاهی در آنها دخالت کمی دارند، نسبت به تغییر مقاومند (دائمی، جان بزرگی، ۱۳۹۰).

موهنن^۷ و تورکلسون^۸ (۲۰۰۴) جنسیت را یک متغیر احتمالی تأثیرگذار بر روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه دانسته‌اند. در پژوهش دیوانداری و همکاران (۱۳۸۸) برای بررسی ساختار عاملی فرم کوتاه پرسش‌نامه روان‌بنه یانگ (SQ-SF) در بین دانشجویان، نشان داده شد که دانشجویان دختر در تمامی روان‌بنه‌ها نمرات پایین‌تری نسبت به دانشجویان پسر

1. cognitive consistency

2. schema

3. Young, J.E

4. Klosko, J

5. Weishoar, M.E

6. early maladaptive schema

7. Muhonen, T

8. Torkelson, E

دارند. یوسف نژاد شیروانی و پیوسته‌گر (۱۳۹۰) نمره پسرها را در روان‌بنه‌های بی‌اعتمادی / بدرفتاری، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری و معیارهای سرسختانه، بیش از دخترها یافتند. تحقیق اشمیت^۱ و همکاران (۱۹۹۵) و ولبرن^۲ و همکاران (۲۰۰۲) نیز نشان داد دخترها نمرات بیشتری در حوزه‌های روان‌بنه‌ای کسب کرده‌اند.

به نظر انتونی^۳، انتونی^۴ و ناندربینو^۵ (۲۰۰۸) روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، موجب سوگیری در تفسیر فرد از رویدادها می‌شوند و این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روانی میان فردی (زوجین) به صورت «باورهای غیرمنطقی»^۶ خود را نشان می‌دهند، تا آنجایی که بسیاری محققان و نظریه‌پردازان از جمله الیس^۷ (۱۹۷۸) و برنز^۸ (۱۹۸۴) به نقل از اپستین^۹ (۱۹۸۶) علت اصلی تعارض‌های زناشویی را در باورهای غیرمنطقی می‌جویند؛ زیرا به نظر الیس (۱۹۷۸ و ۱۹۹۱) باورهای غیرمنطقی باورهایی اغراق‌آمیز، انعطاف‌ناپذیر، مطلق‌گرا و غیرواقعی‌ای است که بر الزام، اجبار، جزم‌اندیشی و اجحاف تأکید دارد و مانع سلامت فکر و روان و سالم‌سازی محیط فردی و اجتماعی می‌شود.

تحقیقات سیاوشی و نوابی‌نژاد (۱۳۸۴)، نجاری‌پور استادی، اسمخانی اکبری‌نژاد و لیوارجانی (۱۳۸۹) و قاسمی (۱۳۷۵) منطقی‌تر بودن مردان، نسبت به زنان را مورد تأیید قرار داده‌اند. هرچند برخی تحقیقات (ربک: شمسی، ۱۳۸۲) به تفاوت معناداری در این مورد دست نیافتند. در تحلیل اطلاعات پژوهش مؤمن‌زاده، مظاهری و حیدری (۱۳۸۴) مشخص شد باورهای غیرمنطقی واکنش به ناکامی، نگرانی توأم با اضطراب و وابستگی در زنان و مردان تفاوت معنادار دارند، بدین معنا که زنان در این سه نوع تفکر غیرمنطقی میانگین بالاتری نسبت به مردان دارند، ولی در سایر باورهای غیرمنطقی تفاوت معناداری در زنان و مردان به دست نیامد.

محققان و نظریه‌پردازان بسیاری مثل الیس (۱۹۷۸) و برنز (۱۹۸۴) به نقل از اپستین (۱۹۸۶) باورهای

1. Schmidt, N.B
2. Welburn, K
3. Antoine, P
4. Antoine, C
5. Nandirino, J.L
۶. irrational beliefs
7. Ellis, A
8. Burns, D
9. Epstein, N

غیرمنطقی را علت اصلی تعارض‌های زناشویی می‌دانند. به همین دلیل، متغیر باورهای غیرمنطقی، در بسیاری از پژوهش‌های حوزه زناشویی، مورد توجه بوده است. تعارض‌ها و درگیری‌های زناشویی به دلیل اثرات مخرب آن مورد توجه مشاوران و روان‌درمانگران قرار دارد به طوری که در این مورد نظریه‌های متعددی ارائه داده‌اند و پژوهش‌های مختلفی نیز صورت گرفته است (فرح‌بخش، و همکاران، ۱۳۸۵). هالفورد^۱ (۲۰۰۱) معتقد است که تعارض زناشویی^۲ نوعی فقدان توافق مداوم و معنادار بین همسران است که یکی از آنها گزارش می‌دهد. منظور از معنادار بودن، تأثیر این مسئله بر عملکرد همسران و منظور از تداوم، اشاره به اختلافاتی است که به مرور زمان از بین نمی‌رود. دولانگ^۳ (۲۰۰۷) معتقد است که افراد مختلف، اهداف متفاوتی از ازدواج دارند؛ به نوعی که ازدواج را فرصتی برای جبران ناکامی‌ها یا تأیید باورهایشان می‌دانند. حال، چنانچه این نیازها در زندگی مشترک برآورده نشود، موجب احساس ناامیدی در روابط و شکست نهایی خواهند شد.

سلامت معنوی و مقابله دینی^۴ از مؤلفه‌های حمایت‌کننده در برابر خشونت‌های زناشویی است (گیلوم^۵، سالیوان^۶، و بایبی^۷، ۲۰۰۶). دین‌داری، همانند یک سازه چندبعدی می‌تواند باورهای کلی و هسته‌ای را متأثر کند (پارک^۸، ۲۰۱۲). دین را می‌توان روان‌بنه کلی شناختی و راهنمای افراد در چگونگی درک جهان اطراف، واکنش‌ها و رفتارهای خود در زندگی روزمره تلقی کرد. دین، در جایگاه یک روان‌بنه، به افراد اجازه می‌دهد محرک‌های محیطی را تفسیر کنند، عناصر گم‌شده را بیابند و شکاف‌های شناختی و هیجانی را پر نمایند (هاسلی^۹، ۲۰۰۶). دین‌داری، شناخت و باور به پروردگار یکتا، انبیاء، زندگی پس از مرگ و احکام الهی و داشتن علائق و عواطف معینی نسبت به خدا، خود، دیگران و جهان هستی برای تقرب به خدا و التزام و عمل به وظایف دینی تعریف شده است (فقیهی، و همکاران، ۱۳۸۵). دین نظام پیچیده اجتماعی است که می‌تواند بر رفتار و بازخوردهای مهم از جمله برنامه‌ریزی،

1. Halford, W.K
2. marital conflict
3. Dulong, J
4. religious coping
5. Gillum, T.L
6. Sullivan, C.M
7. Bybee, D.I
8. Park, C.L
9. Haseley, J.L

خانواده، کار، چگونگی تفسیر زندگی روزانه و برداشت از امور مختلف تأثیر بسزایی داشته باشد (روحانی، و معنوی پور، ۱۳۸۷).

برخی پژوهش‌ها (رک: نیکویی، و سیف، ۱۳۸۴؛ هادیانفرد، ۱۳۸۴؛ غرابی، و همکاران، ۱۳۸۷) از عدم همبستگی بین باورهای مذهبی زنان و مردان گزارش کردند و برخی (رک: نوایخش، پوریوسفی، و میرآخوری، ۱۳۸۸؛ هادیانفرد، ۱۳۸۴)، زنان را پایبندتر (ملتزم‌تر به مناسک) از مردان یافتند، اما پژوهش‌هایی نیز (رک: گنجی، و حسینی، ۱۳۸۹؛ کنلر، و همکاران، ۲۰۰۳؛ میلر، دیویس، و گرین‌والد، ۲۰۰۰) به این نتیجه رسیدند که زنان از باورهای مذهبی قوی‌تری برخوردارند؛ برخلاف پژوهش بهرامی احسان و پورنقاش تهرانی (۱۳۸۸) که مردان را مذهبی‌تر از زنان دانستند.

گرچه موضوع دین‌داری و تعارض زناشویی از ابعاد مختلفی مورد مطالعه و تحقیق قرار گرفته است، ادبیات بومی آن، در فضای مطالعات شناختی، هنوز نیازمند تحقیقات جدید است. پژوهش حاضر در پی آن است تا با کسب توصیفی از وضعیت متغیرهای پژوهش در جامعه آماری مورد نظر، مقایسه جنسیتی این متغیرها را نیز بررسی نماید و این فرضیه را بیازماید که میان روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، باورهای غیرمنطقی، تعارض زناشویی و پایبندی مذهبی زوجین استان سمنان، تفاوت معنادار وجود دارد.

۲. شیوه اجرای پژوهش

۲-۱. روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای است که داده‌های آن با استفاده از نسخه ۱۸ نرم‌افزار SPSS تحلیل شد.

۲-۲. جامعه آماری- گروه نمونه

جامعه این پژوهش کلیه متأهلین هجده تا چهل‌ساله ساکن استان سمنان بود که از ازدواج آنها بین ۱ تا ۱۵ سال می‌گذشت. با توجه به آمار ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران

1. Kendler, K.S
2. Miller, L
3. Daivies, M
4. Greenwald, S

(مرکز آمار ایران، ۱۳۹۱) از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، تعداد این جامعه، ۳۷۲۷۰۶ نفر است. با توجه به نوع پژوهش حاضر و حجم جامعه مورد نظر، براساس جدول کرجسی^۱ - مورگان^۲ (بیابانگرد، ۱۳۸۴) تعداد ۳۸۴ نفر در گروه نمونه آماری^۳ به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای^۴ انتخاب شدند.

۳-۲. ابزارهای پژوهش

۳-۲-۱. فرم کوتاه پرسش نامه روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه^۵

این فرم که توسط یانگ (۱۹۹۸) برای اندازه‌گیری پانزده روان‌بنه ناسازگار اولیه ساخته شد از ۷۵ ماده تشکیل شده است. در پژوهش والر^۶، میر^۷ و آنین^۸ (۲۰۰۱) اعتبار مقیاس آن براساس آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۹۶۴ و ضرایب بازآزمایی بین ۰/۵ تا ۰/۸۲، روایی و اگرایی آن ۰/۹۰ و همگرایی ۰/۸۵ در یک جمعیت غیربالینی به دست آمد. در ایران در پژوهشی که توسط آهی، محمدی فرو و بشارت (۱۳۸۶) به منظور بررسی روانی و اعتبار فرم کوتاه مقیاس یانگ (فرم ۷۵ سؤالی) بر روی دانشجویان انجام شد، نشان داد که پایایی پرسش نامه به دو شیوه آلفای کرونباخ و بازآزمایی به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۷۶ بود و همچنین همبستگی مناسب با پرسش نامه طرحواره (SQ-SF) و پرسش نامه نشانه‌های اختلالات روانی (SCL-۲۵) نشان داد که این پرسش نامه اعتبار سازه کافی برای استفاده در جامعه دانشجویی ایران را دارد. این ابزار خودتوصیفی، دارای پاسخ‌های لیکرتی ۶ درجه‌ای است. آلفای کرونباخ این پرسشنامه در پژوهش حاضر، ۰/۹۴ به دست آمد.

۳-۲-۲. پرسش نامه باورهای غیرمنطقی جونز (۱۹۶۹)

این پرسش نامه مناسب‌ترین ابزار برای اندازه‌گیری شدت و نوع باورهای غیرمنطقی^۹ است؛ زیرا به گونه‌ای دقیق، ده خرده مقیاس مرتبط را در زمینه باورهای غیرمنطقی تعیین می‌کند

1. Krejci, R.V
2. Morgan, D.V
3. statistical sample
4. multistage random sampling
5. YSQ-SF: Young Schema Questionnaire: Short Form
6. Waller, G.
7. Meyer, C
8. Ohanian, V
9. Irrational Beliefs Test (IBT)

که دارای ۱۰۰ سؤال پنج گزینه‌ای (از «به شدت مخالف» تا «به شدت موافق») است که بر اساس مفروضات طیف لیکرت به گونه‌ای عینی و در دامنه یک تا پنج نمره‌گذاری می‌شود. جونز^۱ (۱۹۶۹) پایایی آزمون به روش بازآزمایی را ۰/۹۲ گزارش نمود. در ایران نیز پایایی این آزمون در پژوهش نقی پور (۱۳۷۳) نشان داد که پایایی این آزمون از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۱ است. آلفای کرونباخ این پرسشنامه در پژوهش حاضر، ۰/۶۵ به دست آمد.

۲-۳-۳. فرم تجدید نظر شده پرسش نامه تعارضات زناشویی^۲

این پرسش نامه یک ابزار ۵۴ سؤالی است برای سنجیدن تعارضات های زن و شوهری است. این پرسش نامه، هشت بُعد از تعارضات زناشویی را می‌سنجد که عبارتند از: کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش‌های هیجانی، افزایش جلب حمایت فرزندان(ان)، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان، جدا کردن امور مالی از یکدیگر و کاهش ارتباط مؤثر. آلفای کرونباخ برای کل پرسش نامه بر روی یک گروه ۲۷۰ نفری برابر با ۰/۹۶ و برای هشت خرده مقیاس آن از ۰/۳۳ تا ۰/۸۹ می‌باشد. برای هر سؤال، ۵ گزینه (۱ تا ۵ نمره‌ای) اختصاص داده شده است. حداکثر نمره کل پرسش نامه ۲۷۰ و حداقل آن ۵۴ است (ثنایی، و همکاران، ۱۳۸۷). آلفای کرونباخ این پرسش نامه در پژوهش حاضر، ۰/۸۹ به دست آمد.

۲-۳-۴. پرسش نامه پایبندی مذهبی^۳

این پرسش نامه بر اساس گزاره‌های قرآن کریم و نهج البلاغه درباره ویژگی‌های مؤمنان ساخته شده است. جان بزرگی پس از دریافت روایی محتوای سوی کارشناسان و تحلیل داده‌ها، این پرسش نامه را دارای سه خرده مقیاس یافته است: پایبندی مذهبی، ناپای بندگی مذهبی و دوسوگرایی مذهبی. او با استفاده از روش آلفای کرونباخ، پایایی درونی پرسش نامه را برابر با ۰/۸۱۶ به دست آورد (جان بزرگی، ۱۳۸۸). پایایی هر یک از مقیاس‌های پای بندگی مذهبی، دوسوگرایی و ناپای بندگی مذهبی به ترتیب ۰/۸۷۸، ۰/۶۸۷، ۰/۷۲۵ و میانگین پایایی همه خرده مقیاس‌ها ۰/۷۶۳ است. پاسخ‌ها به شکل لیکرتی است و آلفای کرونباخ این

1. Jones, R.G

2. MC-R: marital conflict questioner – revised

3. RAQ: religious adherence questionnar

پرسش نامه در پژوهش حاضر، ۷۸/۰ به دست آمد.

۳. یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۱: آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه برای مقایسه روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه و نمره کل آن در میان زوجین

منبع	متغیر	میانگین		SS	df\۱	df۲	MS	F	P
	محدوده بریدگی و طرد	مرد	۵۵/۲۵	۵۴/۲۶۶	۱	۷۸۰	۵۴/۲۶۶	۰/۱۸۰	۰/۶۷۲
		زن	۵۵/۷۸						
	خودگردانی و عملکرد مختل	مرد	۲۷/۱۱	۳۹۸/۱۶۴	۱	۷۸۰	۳۹۸/۱۶۴	۱/۹۲۱	۰/۱۶۶
		زن	۲۷/۱۹						
	جهت‌مندی دیگرسو	مرد	۲۹/۴۶	۱/۰۷۵	۱	۷۸۰	۱/۰۷۵	۰/۰۱۹	۰/۸۸۹
		زن	۲۹/۰۷						
	بازداری و فزون‌گوش به زنگی	مرد	۳۱/۶۹	۱۲/۷۸۸	۱	۷۸۰	۱۲/۷۸۸	۰/۱۹۵	۰/۶۵۹
		زن	۳۱/۴۴						
	محدودیت‌های مختل	مرد	۴۱/۴۷	۳۰/۷۲۳	۱	۷۸۰	۳۰/۷۲۳	۰/۴۲۶	۰/۵۱۴
		زن	۴۲/۹۰						
	نمره کل روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه	مرد	۱۸۴/۹۸	۳۷۰/۱۳۳	۱	۷۸۰	۳۷۰/۱۳۳	۰/۱۸۷	۰/۶۶۶
		زن	۱۸۶/۳۷						

در جدول «شماره ۱» نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه برای مقایسه نمره کل روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه و هر یک از حوزه‌های روان‌بنه‌ای به تفکیک در زوجین ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود در هیچ یک از حوزه‌های روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه و نمره کل، میان زوجین تفاوت معناداری وجود ندارد. بدین ترتیب فرضیه پژوهش، درباره این متغیر، تأیید نمی‌شود.

جدول شماره ۲: آزمون تحلیل واریانس یک راهه برای مقایسه باورهای غیرمنطقی و نمره کل آن در

میان زوجین

منبع	متغیر	میانگین		SS	df	df2	MS	F	P
		مرد	زن						
نیاز به تأیید دیگران	مرد	۲۷/۷۳		۰/۲۵۱	۱	۷۸۰	۰/۲۵۱	۰/۱۴	۰/۹۰۶
	زن	۲۷/۶۹							
انتظار بالا از خود	مرد	۳۰/۸۲		۱۴۰/۱۰۴	۱	۷۸۰	۱۴۰/۱۰۴	۸/۵۱۸	۰/۰۰۴
	زن	۳۱/۶۷							
تمایل به سرزنش	مرد	۳۱/۷۸		۱۵/۴۷۳	۱	۷۸۰	۱۵/۴۷۳	۰/۹۲۰	۰/۳۳۸
	زن	۳۱/۷۳							
واکنش به ناکامی	مرد	۲۷/۵۴		۱۹۱/۵۲۰	۱	۷۸۰	۱۹۱/۵۲۰	۱۱/۳۰۴	۰/۰۰۱
	زن	۲۸/۵۳							
بی‌مسئولیتی عاطفی	مرد	۲۵/۴۱		۷۱/۲۲۳	۱	۷۸۰	۷۱/۲۲۳	۳/۲۴۸	۰/۰۷۲
	زن	۲۶/۰۱							
نگرانی توأم با اضطراب	مرد	۳۲/۴۳		۵۴۶/۹۵۱	۱	۷۸۰	۵۴۶/۹۵۱	۱۷/۷۵۰	۰/۰۰۰۱
	زن	۳۴/۱۱							
اجتناب از مشکلات	مرد	۲۵/۸۳		۹/۴۵۸	۱	۷۸۰	۹/۴۵۸	۰/۵۱۶	۰/۴۷۳
	زن	۲۵/۶۱							
وابستگی	مرد	۳۰/۰۸		۳۸۶/۸۲۹	۱	۷۸۰	۳۸۶/۸۲۹	۲۲/۱۸۵	۰/۰۰۰۱
	زن	۳۱/۴۸							
درماندگی نسبت به تغییر	مرد	۳۱/۹۳		۲/۴۷۶	۱	۷۸۰	۲/۴۷۶	۰/۱۰۷	۰/۴۷۳
	زن	۳۲/۰۵							
کامل‌گرایی	مرد	۲۵/۷۷		۱۳۵/۰۷۰	۱	۷۸۰	۱۳۵/۰۷۰	۸/۰۷۵	۰/۰۰۵
	زن	۲۴/۹۴							
نمره کل باورهای غیرمنطقی	مرد	۲۸۹/۳۳		۳۵۵۳/۵۶۶	۱	۷۸۰	۳۵۵۳/۵۶۶	۹/۴۱۱	۰/۰۰۲
	زن	۲۹۳/۶۰							

در جدول «شماره ۲» نتایج آزمون تحلیل واریانس یک راهه برای مقایسه نمره کل و هر یک از باورهای غیرمنطقی به تفکیک در زوجین ارائه شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود از میان باورهای غیرمنطقی، باورهای انتظار بالا از خود، واکنش به ناکامی، نگرانی توأم با اضطراب، وابستگی و کامل‌گرایی در زوجین، تفاوت معناداری با هم دارند ($P < 0.005$). بدین معنی که نمره کل و باورهای انتظار بالا از خود، نگرانی توأم با اضطراب و وابستگی در زنان و واکنش به ناکامی و کامل‌گرایی در مردان بیشتر است. بدین ترتیب فرضیه پژوهش درباره این متغیر، تأیید می‌شود.

جدول شماره ۳: آزمون تحلیل واریانس یک-راهه برای مقایسه نمره کل و زیرمقیاس های تعارض

زناشویی در میان زوجین

P	F	MS	df ₂	df ₁	SS	میانگین		متغیر	منبع
						مرد	زن		
۰/۰۰۰۱	۱۷/۴۵۱	۱۶۶/۶۵۱	۷۸۰	۱	۱۶۶/۶۵۱	۹/۲۲	کاهش همکاری	زناشویی	
						۸/۳۰			
۰/۱۰۱	۲/۷۰۳	۲۶/۱۵۰	۷۸۰	۱	۲۶/۱۵۰	۹/۵۹	کاهش رابطه جنسی	زناشویی	
						۹/۹۶			
۰/۰۰۰۱	۲۸/۹۱۹	۴۳۶/۱۳۳	۷۸۰	۱	۴۳۶/۱۳۳	۱۷/۲۳	افزایش واکنش هیجانی	زناشویی	
						۱۸/۷۲			
۰/۰۸۵	۲/۹۷۵	۲۹/۵۴۵	۷۸۰	۱	۲۹/۵۴۵	۹/۷۴	افزایش جلب حمایت فرزندان	زناشویی	
						۱۰/۱۳			
۰/۲۹۷	۱/۰۸۸	۱۳/۳۰۴	۷۸۰	۱	۱۳/۳۰۴	۹/۴۵	افزایش رابطه با فامیل خود	زناشویی	
						۹/۱۹			
۰/۲۷۳	۱/۲۰۵	۱۵/۷۵۶	۷۸۰	۱	۱۵/۷۵۶	۹/۲۲	کاهش رابطه با فامیل همسر	زناشویی	
						۹/۵۱			
۰/۰۰۰۱	۲۲/۲۶۶	۳۵۵/۱۵۲	۷۸۰	۱	۳۵۵/۱۵۲	۱۴/۴۶	جدا کردن امور مالی	زناشویی	
						۱۳/۱۱			
۰/۰۰۰۳	۸/۷۹۱	۳۹۸/۱۶۴	۷۸۰	۱	۳۹۸/۱۶۴	۲۵/۹۲	کاهش ارتباط مؤثر	زناشویی	
						۲۷/۹۹			
۰/۳۷۴	۰/۷۹۲	۳۹۸/۱۶۴	۷۸۰	۱	۳۹۸/۱۶۴	۱۰۵/۴۸	نمره کل تعارض	زناشویی	
						۱۰۶/۹۱			

در جدول «شماره ۳» نتایج آزمون تحلیل واریانس یک-راهه برای مقایسه هریک از زیرمقیاس ها و نمره کل تعارض زناشویی به تفکیک در زوجین ارائه شده است. با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۵، زیرمقیاس های کاهش همکاری، افزایش واکنش هیجانی، جدا کردن امور مالی و ارتباط مؤثر در زوجین، تفاوت معناداری با هم دارند. به طوری که کاهش همکاری و جدا کردن امور مالی در مردان و افزایش واکنش هیجانی و ارتباط مؤثر در زنان بیشتر است. بدین ترتیب فرضیه پژوهش، درباره این متغیر، تأیید می شود.

جدول شماره ۴: آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه برای مقایسه نمره کل و زیرمقیاس‌های پایبندی

مذهبی در میان زوجین

P	F	MS	df ₂	df ₁	SS	میانگین		متغیر	منبع
						مرد	زن		
.۰/۰۰۱	۱۴/۹۱۴	۱۰۱۰/۶۴۱	۷۸۰	۱	۱۰۱۰/۶۴۱	۷۲/۰۵	مرد	پایبندی مذهبی	تفسیر
						۷۴/۳۲	زن		
.۰/۷۰۲	.۰/۱۴۷	۱۲/۰۳۲	۷۸۰	۱	۱۲/۰۳۲	۵۱/۳۲	مرد	دوسوگرایی	
						۵۱/۵۷	زن		
.۰/۰۰۱	۱۹/۵۵۱	۱۱۴۱/۹۷۶	۷۸۰	۱	۱۱۴۱/۹۷۶	۳۹/۳۶	مرد	ناپایبندی مذهبی	
						۳۶/۹۴	زن		
.۰/۰۴۳	۴/۱۲۸	۹۱۹/۵۷۰	۷۸۰	۱	۹۱۹/۵۷۰	۹۹/۳۲	مرد	نمره کل پایبندی	
						۱۰۱/۴۸	زن		

در جدول «شماره ۴» نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌راهه برای مقایسه هر یک از زیرمقیاس‌ها و نمره کل پایبندی مذهبی به تفکیک در زوجین ارائه شده است. با توجه به سطح معناداری ۰/۰۱، زیرمقیاس‌های پایبندی و ناپایبندی در زوجین، تفاوت معناداری با هم دارند. به طوری که زیرمقیاس پایبندی در زنان و ناپایبندی در مردان بیشتر است. بدین ترتیب فرضیه پژوهش، درباره این متغیر، تأیید می‌شود.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس جدول‌های ۱ تا ۴، تفاوت تعامل نمره کل و پنج حوزه روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه در زوجین معنادار نیست، اما میان باورهای غیرمنطقی زوجین، تفاوت معنادار وجود دارد. بدین معنا که نمره کل و باورهای انتظار بالا از خود، نگرانی توأم با اضطراب و وابستگی در زنان و واکنش به ناکامی و کامل‌گرایی در مردان بیشتر است. همچنین میان تعارض زناشویی زوجین، تفاوت معنادار وجود دارد. بدین معنا که کاهش همکاری و جدا کردن امور مالی در مردان و افزایش واکنش هیجانی و ارتباط مؤثر در زنان بیشتر است. میان پایبندی مذهبی زوجین نیز، تفاوت معنادار وجود دارد. بدین معنا که نمره زیرمقیاس پایبندی در زنان و ناپایبندی در مردان بیشتر است. بنابراین، این فرضیه درباره متغیر روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، رد و درباره متغیرهای باورهای غیرمنطقی، تعارض زناشویی و

پایبندی مذهبی تأیید می‌شود.

این یافته در مورد روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه، با نتایج تحقیق ذوالفقاری و همکاران (۱۳۸۷) و کلیفتون (۱۹۹۵)، به نقل از ذوالفقاری و همکاران (۱۳۸۷) همسو و با یافته‌های اشمیت^۱ و همکاران (۱۹۹۵)، استیلز (۲۰۰۴)، ولبرن^۲ و همکاران (۲۰۰۲) و موهن و تورکلسون (۲۰۰۴) ناهمسو است. در پژوهش دیوانداری و همکاران (۱۳۸۸) برای بررسی ساختار عاملی فرم کوتاه پرسش‌نامه روان‌بنه یانگ (SQ-SF) در بین ۵۹۳ دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کاشمر، نشان داده شد که دانشجویان دختر در تمامی روان‌بنه‌ها نمرات پایین‌تری نسبت به دانشجویان پسر کسب کردند. البته پژوهش یوسف‌نژاد شیروانی و پیوسته‌گر (۱۳۹۰) نشان داد که پسرها فقط در سه روان‌بنه بی‌اعتمادی/بدرفتاری، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری و معیارهای سرسختانه، نمرات بیشتری نسبت به دخترها گرفته‌اند و در بقیه روان‌بنه‌ها تفاوت معنادار نیست. یوسفی و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که بین دانشجویان دختر و پسر به جز در روان‌بنه‌های وابستگی/بی‌کفایتی، بازداری هیجانی و استحقاق/برتری داشتن، تفاوت معناداری وجود ندارد.

به نظر می‌رسد آنچه موجب عدم تفاوت بین روان‌بنه‌های زنان و مردان شده است، جوان بودن، تحصیلات و حجم گروه نمونه باشد؛ چرا که تحصیلات بالاتر و حضور در اجتماع می‌تواند باعث اصلاح روان‌بنه‌های ناسازگار شود. می‌توان گفت که تغییر روند اجتماعی شدن دختران و پسران در جوامع فعلی نسبت به گذشته، فرصت‌های شغلی و اجتماعی برابر برای زنان و مردان، می‌تواند منشأ این موضوع باشد. (ذوالفقاری... و همکاران، ۱۳۸۷) در تبیینی دیگر می‌توان به نظر یانگ و گلووسکی^۳ (۱۹۹۷) اشاره کرد. آنها معتقدند که در روابط کنونی زوجین هم روان‌بنه‌هایی شکل می‌گیرد؛ چنان‌که در روابط زناشویی آنها نیازهای روان‌بنه‌های اولیه برآورده نشوند و یا روان‌بنه‌های اولیه با روان‌بنه‌های کنونی ناهماهنگ باشد، موجب تعارض میان زوجین می‌شود. بر این اساس، می‌توان حدس زد که زوجین جامعه پژوهش، بیش از آنکه تحت تأثیر روان‌بنه‌های دوران کودکی خود باشند،

1. Schmidt, N.B

2. Welburn, K

3. Gluhoski, V.L

تحت تأثیر روان‌بنه‌های زناشویی خود قرار دارند که از همسانی بالایی برخوردار است. این تبیین نیز قابل اعتناست که ازدواج، انتخاب روان‌بنه‌های همسان است و این به معنای تأثیر عمیق ناهشیار در انتخاب همسر است.

یافته پژوهش در مورد باورهای غیرمنطقی، ناهمسو با برخی تحقیقات (ر.ک: شمسی، ۱۳۸۲؛ فیاض، و کیانی، ۱۳۸۷) و همسو با تحقیقات سیاوشی و نوابی‌نژاد (۱۳۸۴)، نجارپور استادی و همکاران (۱۳۸۹)، مؤمن‌زاده و همکاران (۱۳۸۴)، گردی، میناکاری و حیدری (۱۳۸۴) و قاسمی (۱۳۷۵) است. در تبیین این یافته‌ها، مصباح یزدی (۱۳۷۸) معتقد است که تسلط بر خود، ضبط و مهار عواطف و احساسات، شرط اول تفکر صحیح و سنجش و داوری درست است و زن در این زمینه آسیب‌پذیرتر و ناتوان‌تر است؛ زیرا شدت عاطفه در زنان، مانعی جدی در نگرش عقلانی به مسئله است، اما مرد چون عواطف ضعیف‌تری دارد آسان‌تر می‌تواند بر خود تسلط یابد و با فرو نشانیدن گرد و غباری که عواطف و احساس‌ها برمی‌انگیزند، به روشنی و وضوح واقعیات را ببیند و با واقع‌بینی حکم و داوری کند. این مطلب تأییدی بر تفاوت زنان و مردان در نمره کل باورهای غیرمنطقی است.

در تبیین تفاوت نمره زنان و مردان در نمره وابستگی می‌توان گفت که شکل‌گیری هویت زنان برای استقلال شخصی نیست، بلکه برای صمیمیت و مراقبت از دیگران نیز هست. در حالی که هویت مردان از اساس برای استقلال، رقابت و فردیت شکل می‌گیرد؛ ضمن اینکه زنان نسبت به مردان اعتماد به نفس کمتری دارند (حسینی، و همکاران، ۱۳۸۸؛ هاید، ۱۳۷۷) موضوع وابستگی زن به مرد، از نظر وضعیت جسمانی نیز یک امر طبیعی است. روان‌زن به وابستگی گرایش دارد، از تنهایی می‌ترسد و در ارتباط با دیگران کارآمدتر می‌شود، در حالی که مرد استقلال طلب است (هترینگتون، ۱۳۷۳).

در تبیین تفاوت نمره زنان و مردان در نمره «نگرانی توأم با اضطراب» می‌توان گفت که زنان اضطراب بیشتری را نسبت به مردان تجربه می‌کنند (احدی، و بنی‌جمال، ۱۳۶۶) و نگرانی‌های بیشتری نسبت به روابط دارند. «واکنش به ناکامی» باور همسرانی است که اعتقاد دارند اگر انتخاب همسر، تربیت فرزند و زندگی مشترک آن‌ها نباشند که آنها می‌خواهند فاجعه‌آمیز خواهد بود. با توجه به باورهای فرهنگی کشور ما درباره نقش‌های جنسیتی

و بیرونی‌تر بودن معیارهای زنان، این یافته قابل تبیین است. در تبیین تفاوت نمره زنان و مردان در نمره «انتظار بالا از خود» می‌توان گفت صاحب این باور معتقد است که لازمه احساس ارزشمندی نزد همسر و اطرافیان، وجود حداکثر لیاقت، کمال و فعالیت شدید است. از این رو، هدف این باور، به دست آوردن احساس ارزشمندی اجتماعی است (معیار بیرونی دارد). از سوی دیگر زنان در اوصافی مانند مشارکت اجتماعی، دگرخواهی، نجابت و صمیمیت بر مردان برتری دارند. در حالی که مردان بیشتر استقلال طلب، رقابت‌جو و سلطه‌جو هستند (برگ، ۱۳۸۷). «کامل‌گرایی» نیز اعتقاد فرد به این است که برای هر مشکلی همیشه فقط یک راه حل درست و کامل وجود دارد و اگر انسان به آن دست نیابد، بسیار وحشتناک و فاجعه‌آمیز خواهد بود. فرد فقط به بالاترین مرتبه کمی و کیفی عملکرد خود یا اطرافیان، قانع و راضی می‌شود. در تبیین این یافته می‌توان به تأیید برخی پژوهش‌ها (رک: مرزیه... و همکاران، ۱۳۹۱؛ نوروزی... و چمرلو، ۱۳۹۲) اشاره نمود که خلاق‌تر بودن زن‌ها را مورد تأیید قرار می‌دهند و خلاقیت به معنای تفکر و اگرایی فرد به راه‌حل‌های مختلف یک مسئله است. هر چند رقابتی شدن فضای اجتماعی برای مردان در زمینه‌های تحصیلی، شغلی و اقتصادی، توجیه‌کننده دیگری برای تقویت این ویژگی در مردان است.

یافته پژوهش در مورد تفاوت تعارض زناشویی در میان زوجین، درباره افزایش واکنش هیجانی و ارتباط مؤثر، ناهمسو با پژوهش علی‌مردانی و همکاران (۱۳۸۹) و همسو با برخی مطالعات دیگر است. در تبیین این یافته، فالکنر^۱ (۲۰۰۲) معتقد است که زنان نسبت به شوهران، تمایل بیشتری به ارتباطات بین فردی و عملکردهای ارتباطی دارند و آنها نسبت به امنیت ارتباط و وجود اعتماد در رابطه، حساس‌ترند. ضمن اینکه زنان نسبت به شوهران، اهمیت بیشتری به تعهد زناشویی می‌دهند و تعارض زناشویی، نشانگر ضعیف شدن این تعهد است. کیکالت‌گلاسر و نیوتن نیز معتقدند، از آنجا که خود-بازنمایی‌های^۲ زن‌ها به میزان زیادی متأثر از روابط با دیگران است، آنها بیشتر از شوهران شان از تعارض‌های زناشویی تأثیر می‌گیرند. از آنجا که زنان عاطفی‌ترند، سریع‌تر تحت تأثیر هیجان‌ها قرار می‌گیرند و راحت‌تر عواطف خود را آشکار می‌کنند (کریبی، ۱۳۹۰). همچنین آنها بیشتر از شوهران تحت تأثیر بخش

1. Faulkner, R.A
2. self-representation

هیجانی تعارض‌ها قرار می‌گیرند و واکنش هیجانی نشان می‌دهند. پژوهش‌های مذکور، به صورت معکوس، همسو و ناهمسو با یافته به دست آمده در مورد کاهش همکاری و جدا کردن امور مالی است. علاوه بر تبیین‌های مذکور، می‌توان مسائل مالی را از جمله ابزارهای قدرت و مدیریت مرد در خانواده دانست که در شرایط تعارض، به اشتراک گذاشتن این ابزار قدرت، به حداقل می‌رسد. ناتونی در توجه به نکات مثبت همسر (فاین‌برگ^۱، ولومن^۲، ۱۹۷۵)، افت بخشودگی و گذشت (صلاحیان^۳، و همکاران، ۱۳۸۹؛ فینچام^۴، بیچ^۵، و داویلا^۶، ۲۰۰۷) و ضعف ارتباطی مردان نسبت به زنان و خودخواهی بیشتر مردان در مقابل دیگرخواهی بیشتر زنان (کریمی، ۱۳۹۰) از جمله دلایلی است که می‌توان برای کاهش همکاری شوهر در موقعیت تعارض ذکر کرد.

نتایج تحقیق در مورد پایبندی مذهبی، همسو با پژوهش‌های نوابخش و همکاران (۱۳۸۸)، گنجی و حسینی (۱۳۸۹)، میلر، دیویس و گرین‌والد (۲۰۰۰) و کنلر و همکاران (۲۰۰۳) و ناهمسو با پژوهش‌های نیکوی و سیف (۱۳۸۴)، هادیانفرد (۱۳۸۴)، غرایبی و همکاران (۱۳۸۷) و بهرامی احسان و پورنقاش تهرانی (۱۳۸۸) است. به نظر می‌رسد به علت برخورداری زنان از ظرفیت‌های عاطفی بیشتر (کریمی، ۱۳۹۰)، آنها پیوند عمیق‌تری با مناسک مذهبی ایجاد می‌کنند. از این رو، نمره پایبندی ایشان نسبت به مردان، بیشتر است. از سویی، به نظر می‌رسد مردان به دلیل خودگرایی بیشتر و شکل‌گیری هویت ایشان بر اساس استقلال، رقابت و فردیت (کریمی، ۱۳۹۰) اغلب «رفتار درست» [مانند رفتارهای دینی] را رفتاری می‌دانند که بقای هیجانی و مادی بیشتری در پی داشته باشد (گیلیگان^۶، ۱۹۸۲)، به همین دلیل نمره بیشتری در ناپایبندی مذهبی دارند.

1. Fineberg, B.L
2. Lowman, J
3. Fincham, F.D
4. Beach, S.H
5. Davila, J
6. Gilligan, C

فهرست منابع

۱. احدی، حسن، بنی جمالی، شکوه السادات (۱۳۶۶). روان‌شناسی رشد (مفاهیم بنیادی در روان‌شناسی کودک). تهران: بنیاد.
۲. آهی، قاسم، محمدی‌فر، محمدعلی، و بشارت، محمدعلی (۱۳۸۶). اعتباریابی مقیاس طرح‌واره سازش نیافته (فرم کوتاه). نشریه روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۳(۳۶)، ۵-۲۰.
۳. برگ، اتو کلاین (۱۳۸۷). روان‌شناسی اجتماعی. مترجم: کاردان، علی محمد. تهران: فردوس.
۴. بهرامی احسان، هادی، و پورنقاش تهرانی، سعید (۱۳۸۸). رابطه ابعاد شخصیت و جهت‌گیری مذهبی. نشریه روان‌شناسی (دانشگاه تبریز)، ۱۳(۴)، ۱-۱۸.
۵. بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۸۴). روش‌های تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی. تهران: نشر دوران.
۶. ثنایی، باقر، علاءبند، ستیلا، فلاحتی، شهره، و هومن، عباس (۱۳۸۷). مقیاس‌های سنجش خانواده ازدواج. تهران: بعثت.
۷. جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۸۸). ساخت و اعتباریابی آزمون دین‌داری بر اساس گزاره‌های قرآن و نهج البلاغه. نشریه مطالعات اسلام و روان‌شناسی، ۵(۳)، ۷۹-۱۰۶.
۸. حسینی، هادی، نجات، حمید، احمدراسخ، علی، و حکیمی، محمد (۱۳۸۸). کتاب زن. تهران: امیرکبیر.
۹. دائمی، فاطمه، و جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۹۰). تأثیر سبک والدینی و روان‌بند‌های ناسازگار اولیه مادران بر حرمت خود کودک. نشریه علوم رفتاری، ۲(۵)، ۱۶۵-۱۷۲.
۱۰. دیوانداری، حسن، آهی، قاسم، اکبری، حمزه، و مهدیان، حسین (۱۳۸۸). فرم کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره یانگ (SQ-SF) - بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی و ساختار عاملی بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کاشمر. نشریه پژوهش‌نامه تربیتی، ۲۰(۵)، ۱۰۳-۱۳۳.
۱۱. ذوالفقاری، مریم، فاتحی‌زاده، مریم، و عابدی، محمدرضا (۱۳۸۷). تعیین رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با ابعاد صمیمیت زناشویی زوجین. نشریه خانواده‌پژوهی، ۳(۴)، ۲۴۷-۲۶۱.
۱۲. روحانی، عباس، و معنوی‌پور، داود (۱۳۸۷). رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه. نشریه دانش و پژوهش در روان‌شناسی، ۳۵ و ۳۶(۱)، ۱۸۹-۲۰۶.
۱۳. سیاوشی، حسین، و نوایی‌نژاد، شکوه (۱۳۸۴). رابطه بین الگوهای ارتباط زناشویی و باورهای غیرمنطقی دبیران دبیرستان‌های ملایر. نشریه پژوهش‌های مشاوره (تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره)، ۱۵(۴)، ۹۰-۳۴.
۱۴. شمسی، علی (۱۳۸۲). رابطه بین رضایت شغلی، سلامت روان و باورمنطقی معلمان کلاس سوم راهنمایی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان آنان در شهر خمین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم، تهران.
۱۵. صلاحیان، افشین، صادقی، مسعود، بهرامی، فاطمه، و شریفی، مریم (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین هوش هیجانی و بخشودگی با تعارضات زناشویی. نشریه مطالعات روان‌شناختی، ۲(۶)، ۱۱۵-۱۴.
۱۶. علی‌مردانی، صدیقه، باغبان، ایران، فاتحی‌زاده، مریم‌السادات، و جلالی، محمود (۱۳۸۹). مقایسه اثربخشی فرآیند دوری و مشاوره خانواده بر کاهش تعارض زوجین مراجعه‌کننده به دادگاه‌های خانواده شهر اصفهان. نشریه جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۸(۲۱)، ۱۳۷-۱۶۸.
۱۷. غرابی، بنفشه، احمدوند، افشین، اکبری دهقی، اشرف، و نوزبان، سعیده (۱۳۸۷). بررسی ارتباط سلامت روان با مذهب درونی و بیرونی در شهر کاشان. نشریه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی (دانشگاه تبریز)، ۱۰(۳)، ۵۹-۸۳.
۱۸. فرح‌بخش، کیومرث، شفیع‌آبادی، عبدالله، احمدی، احمد، و دلاور، علی (۱۳۸۵). مقایسه میزان اثربخشی مشاوره زناشویی به شیوه شناختی ایس، واقعیت‌درمانی گلاسر و اختلاطی از آن دو در کاهش تعارضات زناشویی. نشریه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، ۱۸(۵)، ۳۳-۵۸.
۱۹. فقیهی، علی‌نقی، خدایاری‌فرد، محمد، غباری‌بناب، باقر، و شکوهی‌یکتا، محسن (۱۳۸۵). بررسی الگوی دیداری از منظر قرآن و سنت. نشریه اندیشه دینی، ۱۹(۸)، ۴۱-۷۰.
۲۰. فیاض، ایران‌دخت، و کیانی، ژاله (۱۳۸۷). بررسی آسیب‌شناسانه باورهای غیرمنطقی دانشجویان. نشریه راهبرد فرهنگ، ۱۴(۱)، ۹۹-۱۱۷.
۲۱. قاسمی، جواد (۱۳۷۵). بررسی میزان کارایی مشاوران و دبیران‌ها در حل مشکلات دانش‌آموزان نظام جدید آموزش و پرورش متوسطه بندرماهشهر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی، ماهشهر.
۲۲. کریمی، حمید (۱۳۹۰). تفاوت‌های زن و مرد از نگاه دین و روان‌شناسی. مجموعه مقالات همایش جنسیت از نظر دین و روان‌شناسی. قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).

۲۳. گردی، فلور، میناکاری، محمود، و حیدری، محمود (۱۳۸۴). رابطه سلامت روانی با تفکرات غیرمنطقی در دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی. *نشریه پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۳ (۸)، ۴۵-۶۱.
۲۴. گنجی، طاهره، و حسینی، آغا فاطمه (۱۳۸۹). باورهای مذهبی دانشجویان کارشناسی پرستاری و ارتباط آن با میزان اضطراب آنان. *نشریه پرستاری ایران*، ۶۴ (۲۳)، ۴۴-۵۱.
۲۵. مرزیه، افسان، اژه‌ای، جواد، حجازی، الهه، و قاضی طباطبایی، محمود (۱۳۹۱). پیش‌بینی خلایق دانش‌آموزان با توجه به متغیرهای حمایت خودمختاری ادراک شده، ساختار ادراک شده و جنسیت. *نشریه مطالعات روان‌شناسی تربیتی*، ۱۶ (۹)، ۱۳۱-۱۴۸.
۲۶. مرکز آمار ایران (۱۳۹۱). *گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰*. تهران: نشر مرکز آمار ایران. قابل دسترسی در: <http://www.amar.org.ir>
۲۷. مصباح یزدی، محمدتقی (۱۳۷۸). *معارف قرآن*. قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رضی‌الله‌عنه‌وآل‌ه‌وآل‌ه‌س‌الطهارت‌وآل‌برکات‌وآل‌عربی‌علیهم‌السلام).
۲۸. مؤمن‌زاده، فرید، مظاهری، محمدعلی، و حیدری، محمود (۱۳۸۴). ارتباط تفکرات غیرمنطقی و الگوهای دل بستگی با سازگاری زناشویی. *نشریه خانواده پژوهی*، ۱۴ (۱)، ۳۶۹-۳۷۴.
۲۹. نجاریپور استادی، سعید، اسمخانی اکبری‌نژاد، هادی، و لیوارجانی، شعله (۱۳۸۹). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و باورهای غیرمنطقی با رضایت شغلی در بین کارکنان شرکت سهامی خاص مخابرات استان آذربایجان شرقی. *نشریه فراسوی مدیریت*، ۱۳ (۴)، ۳۹-۵۸.
۳۰. نوابخش، مهرداد، پوریوسفی، حمید، و میرآخوری، مرگان (۱۳۸۸). بررسی میزان پایبندی مذهبی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار. *نشریه پژوهش‌نامه علوم اجتماعی*، ۳ (۳)، ۶۱-۹۱.
۳۱. نوروزی، یعقوب، و چمرلو، علی (۱۳۹۲). بررسی رابطه جنسیت و رضایت شغلی با خلایق کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان مرکزی. *نشریه دانش‌شناسی*، ۲۰ (۶)، ۱۰۹-۱۲۰.
۳۲. نیکوی، مریم، و سیف، سوسن (۱۳۸۴). بررسی رابطه دینداری با رضایتمندی زناشویی. *نشریه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۱۳ (۴)، ۶۱-۷۹.
۳۳. هادیان فرد، حبیب (۱۳۸۴). احساس ذهنی بهزیستی و فعالیت‌های مذهبی در گروهی از مسلمانان. *نشریه روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)*، ۲۰ (۱۱)، ۲۲۴-۲۳۲.
۳۴. هاید، زانت (۱۳۷۷). *روان‌شناسی زنان*. مترجم: رحمتی، بهزاد. تهران: لادن.
۳۵. هترینگتون، ایلین میویس (۱۳۷۳). *روان‌شناسی کودک از دیدگاه معاصر*. مترجم: طهوریان، جواد، و همکاران. مشهد: آستان قدس رضوی.
۳۶. یانگ، جفری، کلوکو، زانت، و ویشار، مارچوری (۲۰۰۳). *طرح‌واره درمانی (راهنمای کاربردی برای متخصصین بالینی)*. مترجم: حمیدپور، حسن، و اندوز، زهرا. تهران: ارجمند.
۳۷. یوسف‌نژاد شیروانی، مانده، و پیوسته‌گر، مهرانگیز (۱۳۹۰). رابطه رضایت از زندگی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در دانشجویان. *نشریه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۲ (۱۲)، ۵۵-۶۵.
۳۸. یوسفی، ناصر، اعتمادی، عذرا، احمدی، سیداحمد، فاتحی‌زاده، مریم‌السادات، و بهرامی، فاطمه (۱۳۸۹). مقایسه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در همسران مطلقه و عادی به عنوان پیش‌بینی‌کننده طلاق. *نشریه روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)*، ۶۰ (۱۶)، ۲۱-۳۳.
39. Antoine, P., Antoine, C., and Nandirino, J.L. (2008). Development and validation of the Cognitive Inventory of Subjective Distress. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 23 (-), 1175-1182.
40. Dulong, J. (2007). How Can I Keep From Suffocating in A Relationship? *Psychology Today*, 40(1), 46-47.
41. Ellis, A. (1978). *Treating the Abrasive client with Rational - Emotive Therapy*. *journal of Psychotherapy*, 1(1), 21-25.
42. Epstein, N. (1986). Cognitive Marital Therapy: Multi level assessment and intervention. *Journal of Rational-Emotive Therapy*, 4(-), 68-81.
43. Faulkner, R.A. (2002). *Marital conflict over time for husbands and wives. Ethis of doctor of philosophy*. The University of Georgia.
44. Fincham, F.D, Beach, S.H, Davila, J, (2007). Longitudinal Relations between Forgiveness and Conflict Resolution in Marriage. *Journal of Family Psychology*, 21(3), 542-545.
45. Fineberg, B.L., and Lowman, J. (1975). Affect and status dimensions of marital adjustment.

Journal of Marriage and the Family, 37(-), 155-160

46. Gilligan, C. (1982) *In A different voice: Psychological theory and women's development*. Cambridge: Harvard University Press.
47. Gillum, T. L., Sullivan, C.M. and Bybee, D.I. (2006). *The Importance of Spirituality in the Lives of Domestic Violence Survivors. Violence Against Women*, 12(-), 240-250.
48. Halford, W.K. (2001). *Brief couple therapy for couples*. New York: Guilford publication.
49. Haseley, J.L. (2006). *Marital Satisfaction among Newly Married Couples: Association with Religiosity and Romantic Attachment Style*. Unpublished PhD Dissertation. University of north Texas.
50. Jones, R.G. (1969). A factored measure of Ellis's irrational belief system. *Dissertation Abstracts International*, 29(-), 4379-4380.
51. Kendler, K.S., Liu, X.Q., Gardner, C.O., McCullough, M.E., Larson, D., Prescott, C.A. (2003) Dimensions of religiosity and their relationship to lifetime psychiatric and substance use disorders. *American journal of psychiatry*, 160(3), 496-503.
52. Miller L, Daivies, M. and Greenwald, S. (2000). Religiosity and Substance Use and Abuse among Adolescence in the National Comorbidity Survey. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39(9), 1190-1197.
53. Muhonen, T., and Torkelson, E. (2004). Work locus of control and its relationship to health and job satisfaction from a gender perspective. *Stress and Health*, 20(1), 21-28.
54. Park, C.L. (2012). *Religious and Spiritual Aspects of Meaning in the Context of Work Life*. Ads in "Psychology of Religion and Workplace Spirituality", IAP publisher.
55. Schmidt, N.B., Joiner, T.E., Young, J.E., and Telch, M.J. (1995). The Schema Questionnaire: Investigation of Psychometric Properties and the Hierarchical Structure of a Measure of Maladaptive Schemas. *Journal of Cognitive Research and Therapy*, 19(-), 295-321.
56. Stiles, O.E. (2004). *Early maladaptive schemas and intimacy in young adult's romantic relationships*. Unpublished doctoral dissertation, Alliant International University, San Francisco [On-Line]. Available: www. Proquest.com
57. Waller, G., Meyer, C., and Ohanian, V. (2001). Psychometric Properties of the Long and Short Versions of the Young Schema Questionnaire: Core Beliefs among Bulimic and Comparison Women. *Journal of Cognitive Therapy and Research*, 25(2), 137-147.
58. Welburn, K., Coristine, M., Dagg, P., Pontefract, A., and Jordan, S. (2002). The schema questionnaire-short form: factor analysis and relationship between schemas and symptoms. *Cognitive Therapy and Research*, 26(4), 519-530.
59. Young, J.E. (1990). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema focused approach*. Sarasota, FL: Professional Resource Press.
60. Young, J.E. (1998). *Young Schema Questionnaire, Short form*. New York: Cognitive Therapy Center.
61. Young, J.E. and Gluhoski, V.L. (1997). *A schema-focused perspective on satisfaction in close relationships*. New York: Guilford